

JULIJSKA KRAJINA

Ozemlje, ki je bilo l. 1920. in l. 1924. priključeno Italiji, obsega Julijsko Krajino ter Zadar in nekatere dalmatinske otoke. Sedanja razdelitev ozemlja v pet pokrajin: Goriško, Puljsko, Reško, Tržaško in Zadrsko, datira šele od leta 1927. Nekaj občin pa je tudi po sedANJI razdelitvi ostalo v Videmski pokrajini, v kateri sta že od prej tudi Beneška Slovenija in Rezija. Čitatelja, ki bi se hotel podrobneje seznaniti s postankom teh pokrajin in z obsegom sedanjih občin, opozarjamo na literaturo, navedeno ob koncu spisa. Kdor bi se pa zadovoljil samo s pregledom sedanje politično-upravne razdelitve tega ozemlja, naj si preskrbi »Etnografsko karto Julijske Krajine, Beneške Slovenije in Zadrske pokrajine« v merilu 1:300.000, katera izide te dni v založništvu Publicističnega odseka Zveze jugosl. emigrantskih društev. V pričujočem članku in v člankih, ki bodo temu sledili, pa bomo podali nekaj kritični pregled posameznih pokrajin na podlagi najnovejše uradne statistike.

I. Tržaška pokrajina

Tržaška pokrajina je bila v svojem sedanjem obsegu ustanovljena takoj po nastopu fašistične vlade v začetku leta 1923. Toda njene prave meje in njen pravi obseg izhajajo šele iz podatkov o zadnjem ljudskem štetju leta 1936. Vse prejšnje statistike in karte so zlasti glede obeh občin, ki mejita z Jugoslavijo, namreč glede Postojne in Št. Petra na Krasu, dokaj netočne. Uradna statistika pravi sicer, da ni nastala pozneje nobena teritorialna izprememba, dejansko pa obsega po najnovejših podatkih Tržaška pokrajina 1.278,86 km², po vseh prejšnjih pa skoro 50 km² manj, namreč le 1.229,92 km². Površina postojnske občine je znašala po prejšnjih podatkih 11.176 ha, po najnovejših pa 13.354. Podobno je poskočila površina občine Št. Peter na Krasu od 7.327 m na 10.034 ha.

Tržaška pokrajina obsega ves nekdanji tržaški politični okraj, pretežni del postojnskega okraja, odlomek logaškega okraja, skoro ves sežanski in tržiški okraj ter precejšen del koprškega okraja.

Iz prvotnih 45 samostojnih občin in nekaterih frakcij drugih občin se je postopoma stvorilo sedanjih 30 občin. Te občine imajo skupno 148 frakcij, odnosno 210 naselij. Kot naselje (statistika jih imenuje središča) se smatra skupina hiš, med katerimi je vsaj ena, kjer se ljudje zbirajo, kakor n. pr. cerkev, šola, postaja, trgovina ali pod.

Izmed občin Tržaške pokrajine jih je l. 1936. imelo 5 manj kot 1000 prebivalcev (Primerjaj razvidnico I!), 8 od 1000 do 2000, 10 od 2000 do 5000, 4 od 5000 do 10.000 (Dolina, Gradež, Postojna in Ronke), samo dve

od 10.000 do 20.000, namreč Milje in Tržič, in le ena občina še več prebivalcev, t. j. Trst, ki je štel 255.000 duš.

**I. PREBIVALSTVO V OBČINAH TRŽAŠKE POKRAJINE PO OBČINSKEM
OBSEGU 21. APRILA 1936 V LETIH 1869—1936.**

št. občina	š t e v i l o p r i s o t n i h p r e b i v a l c e v								
	31. XII. 1869	21. XII. 1880	31. XII. 1890	31. XII. 1900	31. XII. 1910	1. XII. 1921	21. IV. 1931	21. IV. 1936	
1. Britof	1.079	1.083	1.191	1.144	1.037	990	1.058	988	
2. Bukovje	623	631	664	604	604	598	605	627	
3. Devin-Nabrežina	3.045	3.168	3.710	4.063	5.104	4.085	4.632	4.744	
4. Divača-Škocijan	2.896	3.100	3.270	3.242	3.096	2.865	2.793	2.760	
5. Doberdob	548	516	601	668	673	516	740	844	
6. Dolina	4.378	4.595	4.860	4.899	5.173	5.118	5.014	5.080	
7. Dovolje	1.908	1.805	1.834	1.873	1.947	1.834	1.863	1.725	
8. Fujan	1.081	1.325	1.525	1.756	2.108	2.157	2.152	2.353	
9. Gradec	2.795	3.015	3.441	3.973	4.721	5.219	5.849	5.640	
10. Hrenovice	3.269	2.979	2.745	2.684	2.620	2.463	2.536	2.593	
11. Košana	1.951	1.972	1.951	1.888	1.778	1.769	1.593	1.610	
12. Lokev	946	869	1.151	1.198	1.178	1.230	1.087	1.131	
13. Milje	4.616	6.366	7.318	8.448	11.043	11.484	11.802	11.644	
14. Postojna	4.077	3.986	4.056	4.066	4.269	4.936	6.692	8.585	
15. Repentabor	783	774	824	915	968	937	966	916	
16. Ronke	2.735	2.846	3.077	3.483	4.269	4.846	5.882	6.515	
17. Senožeče	2.024	1.979	1.760	1.702	1.639	1.634	1.512	1.371	
18. Sežana	3.844	3.911	3.938	4.108	4.223	3.605	3.468	3.504	
19. Slavina	1.759	1.919	1.859	1.854	1.931	1.906	2.193	2.337	
20. Starancan	820	788	906	910	1.106	1.389	1.994	2.348	
21. Sv. Peter ob Soči	1.186	1.111	1.098	1.196	1.288	1.516	1.575	1.571	
22. Škocijan	1.945	2.163	2.320	2.418	3.007	3.386	3.773	4.120	
23. Smihel	2.110	2.307	2.133	2.195	2.112	2.131	1.894	2.033	
24. Štjak	869	824	849	856	849	797	765	727	
25. St. Peter na Krasu	2.390	2.566	2.819	2.893	3.191	3.105	3.516	4.403	
26. Tomaj	2.004	1.941	2.009	1.949	1.951	1.853	1.702	1.627	
27. Trst	123.098	144.844	157.466	178.599	269.510	238.655	249.574	252.437	
28. Tržič	3.686	3.756	4.712	4.512	8.133	11.838	18.202	19.656	
29. Turjak	1.079	1.088	1.150	1.182	1.491	1.620	1.703	1.876	
30. Zgonik	1.345	1.330	1.426	1.419	1.474	1.458	1.369	1.377	
Vsa pokrajina	184.925	209.557	226.663	250.697	312.493	325.940	348.494	357.142	

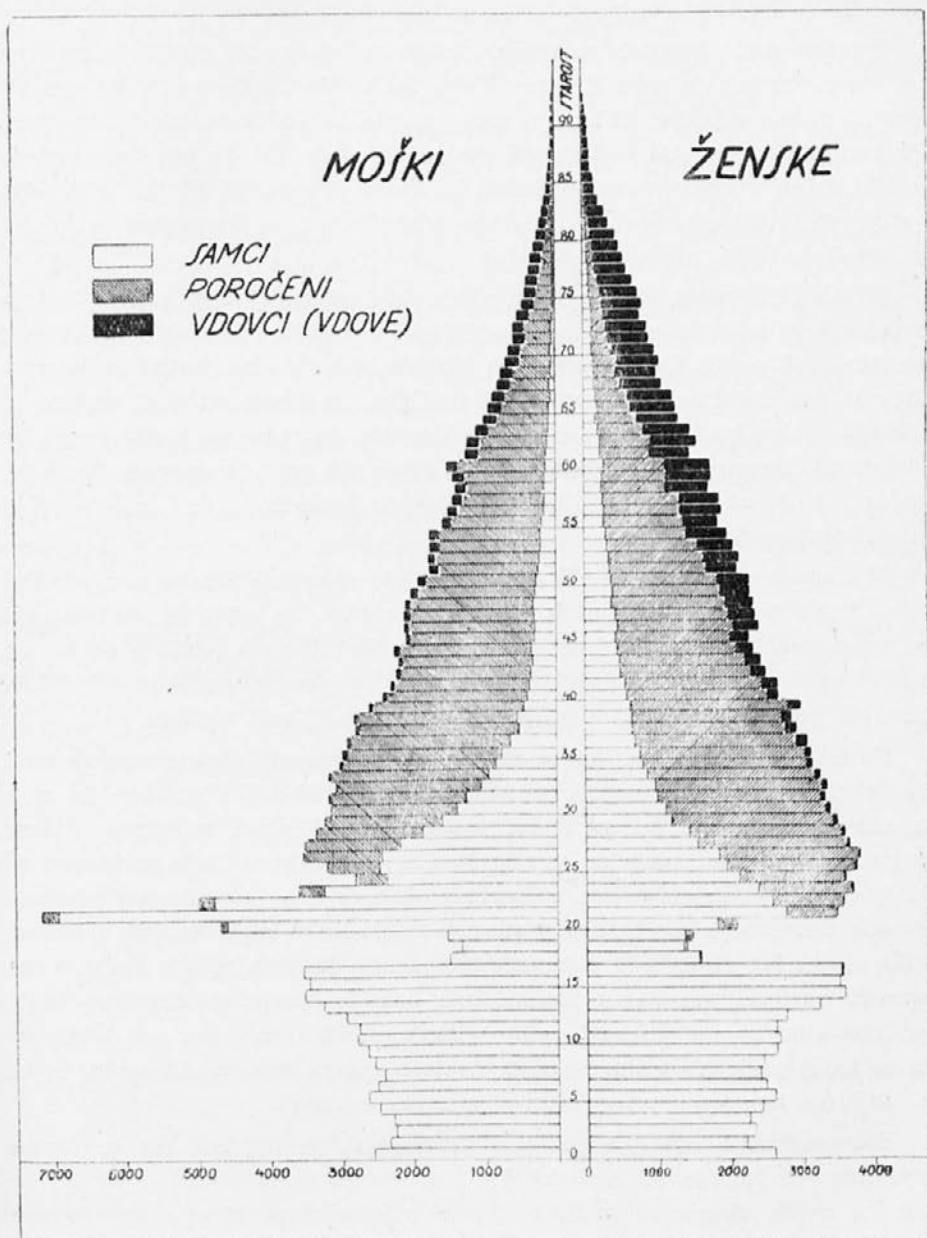
Ker je znašalo število celotnega prebivalstva 357.142, je razvidno, da je več kot $\frac{7}{10}$ prebivalcev Tržaške pokrajine, ki se prostira od morja do jugoslovanske meje, bivalo v glavnem mestu Trstu in niti $\frac{3}{10}$ v manjših naseljih. 5,7% vsega prebivalstva je živelo v raztresenih hišah.

Temu primerna je seveda tudi gostota prebivalstva. Povprečna gostota vse pokrajine je po štetju iz leta 1936. 279 oseb na km², za samo tržaško občino pa 2623 in za ostale občine komaj 89.

Specifikacija prebivalstva celotne pokrajine po starosti, spolu in civilnem staležu je razvidna iz diagrama. Pri sestavi diagrama smo vpoštevali ob času štetja prisotne prebivalce. Uradno štetje navaja namreč poleg tega prebivalstva še nekakšno »specialno prebivalstvo«, v katero so všteti tudi

mladenci, ki so bili tedaj pod orožjem v Abesiniji in v raznih italijanskih kolonijah. Teh je bilo aprila meseca lanskega leta 3.465.

**PREBIVALSTVO TRŽAŠKE POKRAJINE LETA 1936. PO STAROSTI, SPOLU
IN CIVILNEM STALEŽU.**

Število prebivalcev za posamezna starostna leta od 75. leta dalje ni povsem točno, temveč interpolirano po podatkih za razdobja po pet let, ki so nam bili na razpolago. Vendar to bistveno ne izpremeni celotne slike, zlasti, ker gre za letnike, ki imajo svojo življenjsko nalogo že za seboj.

Na prvi pogled bo čitatelj že opazil ožino pri starosti od 17. do 19. leta. To so letniki iz vojne dobe, ko je bilo število rojstev izredno nizko.

Izredno dolgi izrastek na moški strani za letnike 20 do 22 je značilen za vse pokrajine Julijske Krajine. Tako veliko število fantov v tej starosti gre na račun vojakov, ki služijo svoj kadrski rok v Trstu in v onem delu Notranjske, ki je ostal pod Italijo. Po uradni statistiki sta bila lani meseca aprila, torej v času, ko se je Italija bojevala v Vzhodni Afriki, v Tržaški pokrajini 15.132 moža vojske in druge oborožene sile. Povprečno vsaka 25. oseba ali vsak 11. moški je bil vojak.

Kljub prisotnosti tolikih mladeničev iz drugih pokrajin Italije je bilo vendar število žensk za 7.738 večje od števila moških. Na vsakih 1000 žensk je leta 1936 prišlo 958 moških, leta 1931 še 963. Uradna statistika je upoštevala pri določitvi razmerja med moškimi in ženskami tudi vojake iz Tržaške pokrajine, ki so se borili v Abesiniji in tako ugotovila razmerje 976 : 1000. Pomanjkljaj moških v letih 40 do 49 gre gotovo vsaj delno na račun izgub v svetovni vojni, v najvišjih letnikih pa na račun večje umrljivosti moških.

V starosti od 15. do 34. leta prevladujejo poročene ženske nad poročeni moškimi, v višjih letnikih pa obratno moški. Ta pojav je naraven, saj se ženske običajno mlajše poročijo kakor moški. V vseh letnikih pa je več vdov kakor vdovcev. Vdovci se pač laže v drugič poročijo. V višjih letnikih pa se izraža tudi v tej razliki večja umrljivost moških.

Za letnike 20 do 22 se, kakor rečeno, ne da razbrati pravo razmerje med moškimi in ženskami, ker je všteti preko 15.000 tujih vojakov in niso upoštevani domačini, ki so služili vojake drugod, zlasti v Afriki. V tem pogledu utegne biti važnejše legalno število prebivalstva, to je prebivalstva, ki ima svoje stalno bivališče v dotičnih občinah a je le prehodno odsotno. Po teh podatkih je bilo l. 1936. v starosti 20, 21 in 22 let 2058, 3061, odnosno 3161 moški ter 1700, 2600, odnosno 2356 žensk. Moških bi bilo tedaj v tej starosti za 1624 več kakor žensk, toda tudi to število je iluzorno, kajti pri tem smo upoštevali tudi veliko število mladeničev prav teh letnikov, ki so tedaj pribežali v Jugoslavijo, da se izognejo vojni v Abesiniji, in ki kljub temu figurirajo v legalnem številu prebivalstva.

Kar pa mora čitatelja posebno presenetiti, je dejstvo, da se širina diagrama od letnika 15 navzdol krči, mesto da bi se naravno širila. Ta izredni potek diagrama priča o stalno pojemajočem številu rojstev, od okroglo 6300 leta 1927. na 5337 leta 1936. (Prim. razvidnico II.). Število

umrlih pa se je v istem razdobju le neznatno znižalo, tako da je prirodni prirastek čimdalje manjši.

II. PRIRODNI PRIRASTEK PREBIVALSTVA TRŽAŠKE POKRAJINE V DESETLETJU 1927/1936.

leto	število živorojenih		število umrlih		prirastek	
	absolutno	v odtisočkih	absolutno	v odtisočkih	absolutni	v odtisočkih
1927	6310	18,7	4832	14,3	1774	4,4
1928	6120	18,0	4861	14,3	1556	3,7
1929	5878	17,1	5298	15,4	580	1,7
1930	6251	18,0	4402	12,7	1849	5,3
1931	5800	16,7	4560	13,1	1240	3,6
1932	5400	15,4	4771	13,6	629	1,8
1933	5160	14,7	4312	12,5	848	2,2
1934	5136	14,5	4056	11,5	1080	3,0
1935	5376	15,1	4366	12,3	1010	2,8
1936	5337	15,1	4767	13,5	570	1,6

Relativno število rojstev v Tržaški pokrajini je močno pod ustrežajočim povprečnim številom za vso Italijo, relativno število smrtnih slučajev pa skoro enako, tako da je tudi relativni prirastek prebivalstva v Tržaški pokrajini nizko pod povprečnim prirastkom vse Italije. (Glej razvidnico III.!)

III. POVPREČNI ODTISOČNI PRIRODNI PRIRASTEK PREBIVALSTVA V VSEJ ITALIJI V DESETLETJU 1927/1936.

leto	živorojenih	umrlih	prirastek
1927	27,5	16,1	11,4
1928	26,7	16,1	10,6
1929	25,6	16,5	9,1
1930	26,7	14,1	12,6
1931	24,9	14,8	10,1
1932	23,8	14,7	9,1
1933	23,4	13,7	10,0
1934	23,4	13,3	10,1
1935	23,3	13,9	9,4
1936	22,4	13,7	8,7

Odkar vlada v Italiji fašistični režim, število rojstev stalno pada in na tem niso prav ničesar izpremenili vsi vladni ukrepi, o katerih so poročali tudi naši listi. Podobni ukrepi so ostali brezuspešni tudi že za časa rimskih imperatorjev.

S kvantitativnim padcem prirodnega prebivalstva pa gre v Italiji vzporedno tudi kvalitativno poslabšanje, kajti fizično in moralno manj vredno prebivalstvo južnih pokrajin se neprimerno jačje množi kakor sorazmerno boljše prebivalstvo severnih pokrajin. Italija se postopoma, in sicer v čimdalje hitrejšem tempu »pomeridionalizuje«. Večji odtisoček rojstev od povprečnega za vso državo so imele leta 1936 sledeče dežele (compartimenti): Lukanija 32,3, Kalabrija 30,3, Pulje 29,9, Sardinija 28,2, Kampanija 28,1, Abruci in Molise 26,1, Sicilija 25,6, Lacij in Benečija 23,0, dočim je bil manjši v naslednjih deželah: Marke 21,8, Umbrija 20,5, Južni Tirol 20,0, Lombardija 19,5, Julijska Krajina in Zadar 18,5, Emilija 18,1, Toskana 16,6, Piemont 14,0 in Ligurija 13,7.

Jasno je, da se prebitek južnih krajev razlije po ostalem delu Italije. Ker pa ni posebno priljubljen, ga skušajo odvajati tja, kjer se jim zdi najmanj škodljiv, namreč v nove pokrajine: v Julijsko Krajino in na Južni Tirol.

Naravna posledica izredno nizkega in stalno padajočega števila rojstev v Tržaški pokrajini se izraža tudi v sestavi celotnega prebivalstva. Več kakor dve tretjini prebivalcev je v starosti nad 21 leta. Da je to razmerje tako neugodno, izvira tudi iz velikega števila odrastlih priseljencev. Po samem prirodnem prirastku bi se bilo namreč število prisotnih prebivalcev Tržaške pokrajine v času med zadnjim ljudskim štetjem 1931 in 1936 povišalo samo za 4655, po prebitku priseljencev nad izseljenci pa se je povečalo še za nadaljnih 3993, celotno tedaj za 8.648. Docela drugačna je slika, ako upoštevamo tako zvano legalno število prebivalcev. Prirodni prirastek tega prebivalstva je večji, namreč 5.457, ker so všteta tudi rojstva in smrti v drugih občinah. Iz tega smemo sklepati, da je plodovitost avtohtonega prebivalstva, ki je zlasti na deželi po večini slovensko, večja, kakor bi sledilo iz podatkov za prisotno prebivalstvo.

Jasno je, da tudi razmerje med izseljenci in priseljenci docela drugačno, ako upoštevamo legalno število prebivalcev. Medtem ko so od prisotnega prebivalstva priseljenci za 3993 nadkriljevali izseljence, so prevladovali z ozirom na legalno število prebivalcev izseljenci nad priseljenci, in sicer za 4.082. Iz tega je razvidno, da domače prebivalstvo, predvsem slovensko, zapušča domače občine in se izseljuje, na njegovo mesto pa da prihaja tuj element, ki ne krije samo po izseljevanju domačega prebivalstva nastalo vrzel, temveč jo celo nadkriljuje, tako da število prebivalstva jačje raste kakor bi ustrezalo samemu prebitku rojenih nad umrlimi.

Izseljevanje domačega prebivalstva in priseljevanje tujega elementa se izraža naravno tudi v strukturi prebivalstva. V tem pogledu so nam žal na razpolago samo podatki iz leta 1931. Z razvidnice IV. izhaja, koliko prebivalcev Trsta, Postojne in ostalih občin je bilo rojenih v sami občini,

koliko v Tržaški pokrajini, koliko v Julijski Krajini in Zadru, koliko v ostali Italiji in njenih kolonijah ter koliko v inozemstvu.

IV. PRISOTNO PREBIVALSTVO TRŽAŠKE POKRAJINE PO ROJSTNEM KRAJU IN SPOLU.

rojstni kraj	Trst			Postojna			ostale občine		
	m. in ž.	m.	ž.	m. in ž.	m.	ž.	m. in ž.	m.	ž.
kraj bivališča	133.294	61.737	71.557	2.793	1.443	1.350	59.022	30.168	28.854
Tržaška pokraj.	8.547	3.312	5.235	809	344	465	9.002	3.916	5.086
Jul. Krajina	43.259	17.516	25.743	565	322	243	9.700	4.814	4.886
Ostala Italija	49.040	31.340	17.700	2.059	1.769	290	12.766	7.089	5.677
Ital. kolonije	59	28	31	3	—	3	5	4	1
Inozemstvo	15.314	6.263	9.051	463	174	289	1.726	741	985
neznano	61	43	18	—	—	—	7	3	4
skupno	249.574	120.239	129.355	6.692	4.052	2.640	92.228	46.735	45.493

Posebno značilen je primer Postojne. V tej občini je bila že l. 1931 velika razlika med številom moških (4.052) in številom žensk (2.640). Od prebivalcev sta bili komaj dve petini rojeni v sami občini, ena petina je bila rodod iz ostalih občin Julijske Krajine, skoro dve petini pa sta prišli iz starih pokrajin Italije. Od moških je prišlo $\frac{5}{8}$ od drugod, in sicer po pretežnem delu iz stare Italije. Večina teh je bilo vojakov. Po statistiki je bil tedaj v Postojni 1.171 vojak. Še bolj značilna mora biti slika za prebivalstvo Postojne leta 1936., ko je štela že 8.585 prebivalcev. Toda za to leto nam žal manjkajo podatki za podobno specifikacijo.

Zanimiv je pregled prebivalstva po starosti v zvezi z rojstnim krajem. V starosti do 14. leta je bilo 77.137 prebivalcev. Od teh jih je bilo 80% rojenih v občini svojega bivališča, 6,5% v ostalih občinah Julijske Krajine in niti 10% v ostali Italiji. Za osebe v starosti od 15. do 64. leta pa je bilo razmerje 49 : 23 : 22. in za osebe nad 65. letom 49 : 24 : 12. Manjkajočih 15% v tej visoki starosti je rojenih onstran sedanje državne meje.

Največ priseljencev je bilo iz bližnje Benečije (27.103) in iz Pulj (8.123). Iz drugih dežel je bilo: iz Sicilije 3.786, iz Emilije 3.586, iz Lombardije 3.091, iz Kampanije 3.070, iz Toskane 2.614, iz Piemonta 2.084, iz Mark 1.651, iz Lacija 1.488, iz Sardinije 1.263, iz Ligurije 1.188, iz Kalabrije 1.137, iz Južnega Tirola 1.108, iz Umbrije 667 in iz Lukanije 621. Le iz Južnega Tirola in Benečije so se verjetno priselile cele družine, kajti samo pri priseljencih iz teh dveh dežel je število moških in žensk dokaj enako. Očitno so med temi tudi kolonske družine, ki so se naselile na prejšnjih posestvih slovenskih kmetov. Edino za postojnsko občino močno prevladujejo moški tudi med priseljenci iz Benečije. To pa je umljivo, saj so ti priseljenci po večini vojaki.

Problem prirodnega prirastka v Tržaški pokrajini ima še drugo lice, ki ni sicer značilno samo za to pokrajino, temveč velja tudi za ostale po-

krajine Julijske Krajine in Italije ter splošno tudi za druge države, ki pa je v Tržaški pokrajini posebno izrazito in ima tu še poseben narodnostni pomen. Gre namreč za razliko v relativnem prirodnem prirastku glavnega mesta in ostale dežele.

V. PRIRODNI PRIRASTEK PREBIVALSTVA JULIJSKE KRAJINE.

leto	glavna mesta	ostale občine	vkupno
	‰	‰	‰
1929	0,10	7,42	4,67
1930	4,25	11,42	8,73
1931	2,22	9,40	6,27
1932	0,18	8,21	4,72
1933	2,7	10,1	8,2
1934	2,7	9,6	6,7
1935	2,3	9,4	6,4
1936	1,9	7,2	5,0

Kakor izhaja iz razvidnice V. za Julijsko Krajino in Zader v letih 1929 do 1936, je dajala dežela relativno neprimerno večji prirastek kakor glavna mesta. Ker so glavna mesta (Trst, Gorica, Pulj, Reka in Zader) po večjem delu italijanska, dežela pa po pretežnem delu slovenska in hrvatska,* je jasno, da število Slovencev in Hrvatov nikakor ni moglo radi neplodovitosti nazadovati. Če je število prebivalcev v čisto slovenskih in hrvatskih občinah kljub temu nazadovalo ali ostalo stacionarno, je pripisovati sedanjim gospodarskim in političnim prilikam, ki silijo zlasti mladeniče od doma in celo iz države. Ako veljajo ta razmotrivanja za vso Julijsko Krajino, veljajo v posebni meri še za Tržaško pokrajino. Prirastek v samem Trstu pa je bil, kakor kaže razvidnica VI, celo negativen. Mesto prirastka je bil namreč 0,3‰ zmanjšek. Prebivalstvo glavnega mesta, ki tvori tri petine prebivalstva vse pokrajine, je torej prirodno nazadovalo. Bržkone bi ugotovili še večje nazadovanje, ako bi ločili od osrednjega dela Trsta s pretežno italijanskim prebivalstvom Zgornjo okolico, ki se bistveno ne razlikuje od sosednega Krasa in je po veliki večini slovenska, ter Spodnjo okolico s poljedelskim in delavskim prebivalstvom in s slovensko večino.** Zmanjšek sta leta 1936 izkazali tudi dve kmetijski občini s čisto slovenskim prebivalstvom, namreč Senožeče in Zgonik. V obeh občinah je bilo leta 1936. število smrtnih slučajev izredno veliko (17,5‰). Ni nam sicer znan vzrok te velike umrlji-

* Glede narodnosti prebivalstva opozarjam na literaturo ob koncu spisa, posebno pa na že omenjeno Etnografsko karto. Pri štetjih leta 1931. in leta 1936. se ni vpoštevala narodnost ali občevalni jezik prebivalstva.

** V spodnji okolici sta izgubila v zadnjih letih svoj prvotni pretežno slovenski značaj Rojan in Sv. Ivan, ker so sistematično naseljevali prebivalstvo sedaj porušenega dela Starega mesta in Stare mitnice na periferiji.

vosti v preteklem letu, vendar je zelo verjetno, da gre samo za prehodni pojav. Nekaj podobnega je bilo, kakor izhaja iz prejšnjih dveh razvidnic, leta 1929. zaradi izredno krutega mraza v februarju, v vsej Julijski Krajini ter v manjši meri v vsej Italiji. Podatki enega samega leta ne morejo pač zadostovati za presojanje, kako se število prebivalcev prirodno razvija, še

VI. PRIRODNI PRIRASTEK V POSAMEZNIH OBČINAH TRŽAŠKE POKRAJINE LETA 1936.*

občina	živorojenih	umrlih	prirastek
	‰	‰	‰
Britof	19,3	10,1	9,2
Bukovje	30,3	16,0	14,3
Devin-Nabrežina	19,4	14,3	6,1
Divača-Škocijan	16,0	10,9	5,1
Doberdob	32,0	14,2	17,8
Dolina	18,9	13,0	5,9
Dutovlje	21,5	14,8	6,7
Fojan	19,5	9,8	9,7
Gradež	21,8	16,0	5,8
Hrenovice	21,2	14,3	6,9
Košana	20,5	10,5	10,0
Lokev	21,3	14,2	7,1
Milje	15,4	10,5	4,9
Postojna	14,7	9,0	5,7
Repentabor	20,7	13,1	7,6
Ronke	18,3	9,1	9,2
Senožeče	15,3	17,5	— 2,2
Sežana	13,4	12,0	1,4
Slavina	18,0	12,0	6,0
Starancan	21,3	5,1	16,2
Sv. Peter ob Soči	18,5	9,7	8,8
Škocijan	22,1	11,0	11,1
Šmihel	20,1	13,3	6,8
Štajk	24,8	16,5	8,3
Št. Peter na Krasu	15,2	8,9	6,3
Tomaj	15,4	12,3	3,1
Trst	13,5	13,8	— 0,3
Tržič	20,1	15,6	4,5
Turjak	21,9	7,5	14,4
Zgonik	13,1	17,5	— 4,4

* Odtisočki se nanašajo na prebivalstvo, ki je bilo 21. IV. 1936. prisotno.

posebno pa ne, ako je bila v tem letu umrljivost izredno velika. Pri občini Zgonik pa je bilo istočasno tudi število rojstev izredno nizko, nižje celo kakor v samem Trstu. Še druga občina, ki meji na tržaško občino, namreč Sežana, izkazuje za leto 1936 manjši odtisoček rojstev kakor Trst. To je tem bolj čudno, ker izkazujejo ostale slovenske občine, ki obkrožujejo Trst: Devin-Nabrežina, Lokev in Dolina, zelo visoko plodovitost in ima tudi

edina mejna občina Trsta z italijansko večino, namreč Milje, relativno več rojstev kakor Zgonik in Sežana. Značilno za socialne in gospodarske prilike je relativno število smrtnih slučajev, ki je na kraški planoti povprečno večji kakor v furlanski nižavi. Izjemo tvorijo na eni strani Gradež z izredno visoko umrljivostjo, na drugi strani pa Postojna in Št. Peter na Krasu. V Postojni je bilo pač razmeroma več odrastlih oseb kakor v sosednih občinah. Tako je bilo leta 1931. v Postojni razmerje med prebivalci v starosti do 14. leta, od 14.—65. leta, in od 65. leta navzgor 23 : 72 : 5, v drugih občinah Tržaške pokrajine z manj nego 10.000 prebivalci pa 30 : 63 : 7.

Iz razvidnice I. razčítamo prirastek ali pojemek prebivalstva v posameznih občinah Tržaške pokrajine v njihovem sedanjem obsegu od leta 1869 do danes. Podatki so posebno poučni v zvezi z razvidnico VII, ki prikazuje strukturo prebivalstva po njihovem zanimanju. Občine z izrazito poljedelskim značajem, kakor Britof, Bukovje, Divača-Škocijan, Dutovlje, Hrenovice, Košana, Lokev, Sežana, Slavina, Šmihel, Tomaj in Zgonik kažejo v vsej skoro 70 let dolgi dobi stagnacijo ali celo nazadovanje. Pri nekaterih (Dutovlje, Košana, Senožeče, Sežana, Štjak, Tomaj in Zgonik) je padec posebno izrazit v povojnih letih. Očitno je že v predvojni dobi dosegla razcepljenost posestev skrajni maksimum in že tedaj ni bila zemlja več v stanu, da bi preživljala večje število prebivalcev. Jačji povojni padec nekaterih občin, ki so vedno gravitirale v Trst, gre bržkone na račun dejstva, da ne morejo prebivalci teh krajev več kot sezonski delavci v tržaško luko. Prebitek prebivalstva se mora izseljevati. Prej je po večini ubiral pot posebno v Trst, danes pa gre tok ven iz države, predvsem v Jugoslavijo. Izseljevanje v Južno Ameriko in Francijo pa je že močno popustilo. V zadnjem času se je marsikateri bolj ali manj prisiljeno podal v Abesinijo, da si tam išče kruha in zaslužka. V domačih industrijskih in trgovskih središčih po večini ni mesta za našega človeka.

V nasprotju s poljedelskim delom pokrajine kažejo trgovska in industrijska središča stalen prirastek. To velja v prvi vrsti za Trst, ki je že v predvojni dobi zrastel od 123.098 prebivalcev leta 1869. na 229.510 leta 1910., v povojni dobi do leta 1936. pa v počasnejšem tempu na 252.437. V vsej tej dobi se je število tržaškega prebivalstva podvojilo.

Razmeroma večji prirastek izkazujeta občini Milje in Tržič. Prebivalstvo Milj se je v tem času skoro potrojilo, prebivalstvo Tržiča pa več kakor popetorilo. Pri Miljah je bil glavni napredek že pred vojno, pri Tržiču pa toliko v zadnjih letih pred vojno kakor tudi v zadnjih 15 letih. Tudi močni prirastek prebivalstva v sosednih občinah je v zvezi z razvijajočo se industrijo v Tržiču. Morda se opaža pri nekaterih občinah furlanske nižine, kakor n. pr. pri Gradežu, tudi uspeh bonifikacij. Sicer pa so furlanske občine že pred vojno stalno napredovale.

Od občin s prvotno slovensko večino tvori nekakšno izjemo Postojna. Njen izredni prirastek pa tvorijo po ogromni večini vojaki in na drugem mestu priseljeni italijanski uradniki in trgovci. Postojna je morala plačati

VII. PREBIVALSTVO TRŽAŠKE POKRAJINE PO POKLICU L. 1936.

občina:	zaposlenih			od cel. preb.
	v poljed %	v ind. in prometu %	v trgov. %	zaposlenih %
Britof	61,8	28,5	3,1	46,2
Bukovje	59,6	26,6	3,9	45,0
Devin-Nabrežina	24,1	58,8	8,5	42,5
Divača-Škocijan	79,4	11,6	3,7	50,8
Doberdob	40,2	47,7	8,3	31,3
Dolina	48,8	39,3	5,4	44,1
Dutovlje	59,8	25,0	8,4	42,7
Fojan	26,9	61,9	7,1	46,4
Gradež	39,5	35,4	15,3	35,4
Hrenovice	74,0	15,2	4,6	50,1
Košana	84,0	6,8	2,1	47,3
Lokev	61,3	14,1	17,4*	46,3
Milje	20,5	65,1	7,3	42,5
Postojna	39,7	33,1	7,7	61,4
Repentabor	43,7	37,1	14,6*	47,7
Ronke	21,0	66,0	7,0	42,7
Senožeče	73,7	11,9	4,4	48,5
Sežana	60,8	19,8	3,4	46,2
Slavina	61,7	23,4	5,0	49,3
Starancan	29,1	60,1	5,7	43,6
Sv. Peter ob Soči	44,8	44,3	4,9	42,8
Škocijan	41,2	44,8	6,3	43,7
Šmihel	63,0	19,6	1,8	40,3
Štjak	84,9	6,9	1,6	50,1
Št. Peter na Krasu	49,0	32,7	6,2	59,0
Tomaj	74,2	14,8	4,4	59,1
Trst	5,6	53,6	18,0	46,7
Tržič	4,3	76,6	9,4	42,2
Turjak	32,3	52,5	5,8	44,0
Zgonik	60,5	26,5	9,2	48,3

* To število je očitno pretirano, kajti v občini ni nobenega znatnejšega trgovskega podjetja.

ta izredni prirastek s svojim slovenskim narodnim značajem. Postojna nima danes več slovenske večine. Ostale slovenske občine, ki so ohranile svoje poljedelsko lice, kljub relativno visoki plodovitosti ne izkazujejo sicer nobenega napredovanja v številu prebivalstva, zato pa imajo še vedno svoj narodni značaj.

Vprašanje je sedaj, kako se bodo upirale sistematični kolonizaciji po italijanskih družinah iz Karnije in drugih predelov severne Italije, ki se izvaja v zadnjem času v velikem obsegu.

Literatura :

- Censimento della popolazione del Regno d'Italia al 1° dicembre 1921. III. Venezia Giulia. Roma 1926.
isto, XIX. Relazione generale. Roma 1928.
VII Censimento generale della popolazione al 21 aprile 1931. Vol. II. Parte I^a. Roma 1933.
isto, Vol. III. Fascicolo 30: Provincia di Fiume. Roma 1933.
Fascicolo 31: Provincia di Gorizia. Roma 1933.
Fascicolo 32: Provincia di Pola. Roma 1934.
Fascicolo 33: Provincia di Trieste. Roma 1933.
Fascicolo 34: Provincia di Zara. Roma 1934.
Popolazione legale del Regno secondo il censimento del 21 aprile 1936. (Supplemento ord. alla »Gazzetta Ufficiale« n. 91 del 19 aprile 1937).
VIII Censimento generale della popolazione 21 aprile 1936. Vol. II.
Fascicolo 24: Provincia del Friuli (Udine) Roma 1937.
Fascicolo 31: Provincia del Carnaro (Fiume) Roma 1937.
Fascicolo 32: Provincia di Gorizia. Roma 1937.
Fascicolo 33: Provincia dell'Istria (Pola). Roma 1937.
Fascicolo 34: Provincia di Trieste. Roma 1937.
Fascicolo 35: Provincia di Zara. Roma 1937.
Dizionario dei Comuni del Regno secondo le circoscrizioni ammin. al 15 ottobre 1930 e tavole statistiche e sinottiche. Nuova ed. rived. e aum. Roma 1930.
Bollettino mensile di statistica dell'Istituto centrale di statistica. Roma. Od nov. 1926. dalje.
Compendio statistico italiano 1936-XV. Vol. X. Roma 1936.
L. Čermelj: Politično-upravna razdelitev Julijske Krajine v razvojnem pregledu do 31. maja 1927. »Luč« I. Trst 1927.
„ „ : Dodatek (zgornji razpravi) do 30. novembra 1927. »Luč« II. Trst 1928.
„ „ : Dodatek do 30. junija 1928. »Luč« III. Trst 1928.
„ „ : Politično-upravni in sodni pregled Julijske Krajine ob koncu leta 1928. »Luč« IV. Trst 1929.
Šliberjev Polde: Občevalni jezik v Julijski Krajini po ljudskem štetju iz leta 1921. »Luč« VI. Trst 1930.
„ „ : Raba tujega občevalnega jezika v starih pokrajinah Italije po ljudskem štetju iz leta 1921. »Luč« IX. Trst 1933.
„ „ : Prirastek prebivalstva Julijske Krajine v zadnjem desetletju. »Luč« IX. Trst 1933.
P. P.: Uradno priznan polom fašistične demografske politike. »Istra« IX. br. 5.
P. P.: Polom fašistične demografske politike. »Istra« IX. br. 12—13.
L. Č.: Prirodni prirastek prebivalstva v Julijski Krajini, Beneški Sloveniji in Zadrski pokrajini leta 1936. »Istra« IX. br. 25.
Fran Zwitter: Prebivalstvo na Slovenskem od XVIII. stoletja do današnjih dni. Ljubljana 1936.